

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญ และความเป็นมาของปัญหา

พระอภิธรรม เป็นคัมภีร์หนึ่งในพระไตรปิฎกที่จัดว่าสำคัญมากในพุทธศาสนา มีเนื้อหาที่ว่าด้วยสภาวะธรรมอันลึกซึ้ง สิ่งที่พระอภิธรรมแสดงถึง ก็คือ ธรรมชาติที่เป็นปรมาณูสังขะ ซึ่งเป็นเรื่องของธรรมล้วน ๆ ที่ไม่กล่าวถึง สัตว์ บุคคล ตัวตน เรา เขา ในแง่ของสมมติสังขะ

คัมภีร์พระอภิธรรมปิฎกเป็นคัมภีร์ที่ยากในการศึกษาและการอธิบาย พระอนุรุทธเถระ ผู้มีความรู้ความสามารถในพระไตรปิฎกท่านหนึ่งได้อธิบาย โดยแยกแยะลำดับเรื่องออกมาให้ง่ายแก่การศึกษาและจดจำ ชื่อว่า "อภิธัมมัตถสังคหะ" แบ่งเป็นปริเฉท เริ่มตั้งแต่ปริเฉทที่ 1 ไปจนถึงปริเฉทที่ 9 โดยเนื้อความยังคงไว้ เช่น คัมภีร์พระอภิธรรมปิฎกอย่างครบถ้วน

สำหรับพระอภิธัมมัตถสังคหะ ที่ผู้วิจัยนำมา เสนอและวิเคราะห์ในวิทยานิพนธ์นี้ คือปริเฉทที่ 1 ปริเฉทที่ 2 และปริเฉทที่ 5

ปริเฉทที่ 1 นั้นกล่าวถึงลักษณะทั่วไปของจิตในประเภทต่าง ๆ ได้แก่ กามาวจรจิต รูปาวจรจิต และอรูปรวจรจิต เป็นต้น

ปริเฉทที่ 2 สำหรับปริเฉทนี้เป็นเรื่องของ เจตสิกที่มาประกอบจิตทำให้จิตแบ่งแยกกันออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้

ปริเฉทที่ 5 ว่าด้วยเรื่องภพภูมิต่าง ๆ

ผู้วิจัยได้นำเอาเนื้อความในปริเฉทที่ 1, 2 และ 5 มาประกอบกัน เพื่อเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์สภาวะทางจิตของผู้ที่เกิดในกามสุดตภพ รูปภพ และอรุภพ ตามนัยแห่งพระอภิธัมมัตถสังคหะ ซึ่งเป็นปัญหาทางอภิปรัชญาของ พุทธศาสนา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะของจิตในภพ หรือระดับต่าง ๆ ตามที่ได้กล่าวไว้ในปริเฉทที่ 1 แห่งพระอภิธัมมัตถสังคหะ
2. เพื่อศึกษาความคิดเกี่ยวกับภพ และสาเหตุที่ทำให้บุคคลไปเกิดในกามสุดตภพ รูปภพ และอรุภพ ตามที่ได้กล่าวไว้ในปริเฉทที่ 5 แห่งพระอภิธัมมัตถสังคหะ
3. เพื่อวิเคราะห์ให้เห็นลักษณะทางจิตของผู้ที่เกิดในกามสุดตภพ รูปภพ และอรุภพ

สมมติฐาน

ตามทฤษฎีของพุทธปรัชญาการเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏหมายถึงการเกิดในภพภูมิต่าง ๆ ตามสภาพกรรมที่บุคคลทำไว้ การเกิดในภพต่าง ๆ นอกจากจะทำให้บุคคลแตกต่างกันทางกายภาพ แล้วยังแตกต่างทางจิตภาพด้วย

วิธีการวิจัย

1. การวิจัยนี้ใช้พระอภิธัมมัตถสังคหะ เป็นเอกสารหลัก นอกจากนั้นก็ใช้เอกสารอื่นประกอบ เช่น สุตตันตปิฎก อภิธรรมปิฎก คัมภีร์วิสุทธิมรรค คู่มือการศึกษาอภิธัมมัตถสังคหะ เป็นต้น

2. รวบรวมข้อมูลในการวิจัย แล้วศึกษาวิเคราะห์ จิตภาพของผู้ที่เกิดในกามสุคติภ รูปภ และอรูภภ ตามนัยแห่งพระอภิธัมมัตถสังคหะ โดยแทรกเรื่องที่เกี่ยวข้อง เช่น เจตสิก และกรรม ในการวิจัยด้วย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงลักษณะโดยทั่วไปของจิตที่ปรากฏในปริเฉทที่ 1 ของพระอภิธัมมัตถสังคหะ
2. สามารถมองเห็นสภาพโดยทั่วไปของผู้ที่เกิดใน กามสุคติภ รูปภ และอรูภภ ตามนัยแห่งพระอภิธัมมัตถสังคหะ รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงเรื่องกรรมและการเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏด้วย
3. สามารถชี้ให้เห็นถึงสภาพทางจิตของผู้ที่เกิดในกามสุคติภ รูปภ และอรูภภ ตามนัยแห่งพระอภิธัมมัตถสังคหะ
4. เป็นข้อมูลสำหรับค้นคว้าของผู้ที่สนใจในพุทธศาสนาหรือพุทธปรัชญาต่อไป